

# Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018



**Vydal Svaz českých knihkupců a nakladatelů v roce 2018.**

**Autoři jednotlivých kapitol:**

AVA 10

Jaroslav Císař 5b

Hana Dziková 5d

Jiří Fraus 9

Erika Frýbortová 7, 8

Pavλίna Kovářová 5d

Ivo Magera 3, 5c, 8

Marcela Turečková 2, 4, 5a, 6, 11, 12, 13

Martin Vopěnka 1

Hana Žáková 9

**Editor:** Marcela Turečková

**Sazba:** Tibor Vizi

**Korektury:** Micheala Šmejkalová

© SČKN, 2018

ISBN 978-80-907020-2-8

# Obsah

|   |    |
|---|----|
| 1. Úvodem   | 3  |
| 2. Struktura knižní produkce v roce 2017                  | 4  |
| 3. Celkový objem knižního trhu v roce 2017                | 6  |
| 4. DPH v roce 2017  | 7  |
| 5. Nakladatelé v roce 2017                                | 9  |
| a) Nakladatelé podle počtu titulů                         | 9  |
| b) Počet nakladatelských subjektů                         | 10 |
| c) Nakladatelé podle obrátu                               | 10 |
| d) Vydavatelé a nakladatelé vysokých škol                 | 11 |
| 6. Státní podpora knižního trhu v roce 2017               | 12 |
| 7. Knižní velkoobchod v roce 2017                         | 13 |
| 8. Knižní maloobchod v roce 2017                          | 14 |
| 9. E-knihy v roce 2017                                    | 16 |
| 10. Audioknihy v roce 2017                                | 17 |
| 11. Knihovny v roce 2017                                  | 21 |
| 12. Knižní veletrhy v roce 2017                           | 22 |
| 13. Kampaně a projekty propagující četbu knih v roce 2017 | 23 |

## 1. ÚVODEM

Český knižní trh v roce 2017 zpomalil svůj růst na 2,5 %, což je méně než růst celé ekonomiky. V tomto čísle je zahrnut i růst prodeje elektronických knih a audioknih, který byl vyšší – cca 14 %. Poprvé se prodal více než 1 milion e-knih. Přesto e-knihy tvoří jen 1,7 % objemu celého knižního trhu, který dosáhl hranice 8 miliard Kč včetně DPH.

Špatnou zprávou je, že už druhým rokem výrazně klesá celkový počet vydaných titulů. Jestliže jsme se před pár lety pyšili více než 17 000 vydanými tituly, nyní je to jen něco přes 15 000. Přesné příčiny neznáme. Už dlouho však upozorňujeme na to, že nelegální kopírování devastuje zejména trh s naučnou literaturou. Významné množství knih vychází pouze díky „nadšenectví“ některých vydavatelů, ale finančně se nemůže vyplatit. Není tedy vyloučeno, že právě těmto „nadšencům“ již definitivně dochází dech.

V roce 2017 také pokračovalo posilování velkých firem na trhu, a to jak v oblasti nakladatelství, tak v oblasti knihkupeckých řetězců. Přesto jim stále nepatří takový tržní podíl, jaký je v Evropě běžný.

Budeme s napětím očekávat výsledky za rok 2018, které již velmi zřetelně naznačí, jaké jsou vyhlídky českého knižního trhu do dalších let.

*Ing. Martin Vopěnka, předseda SČKN*

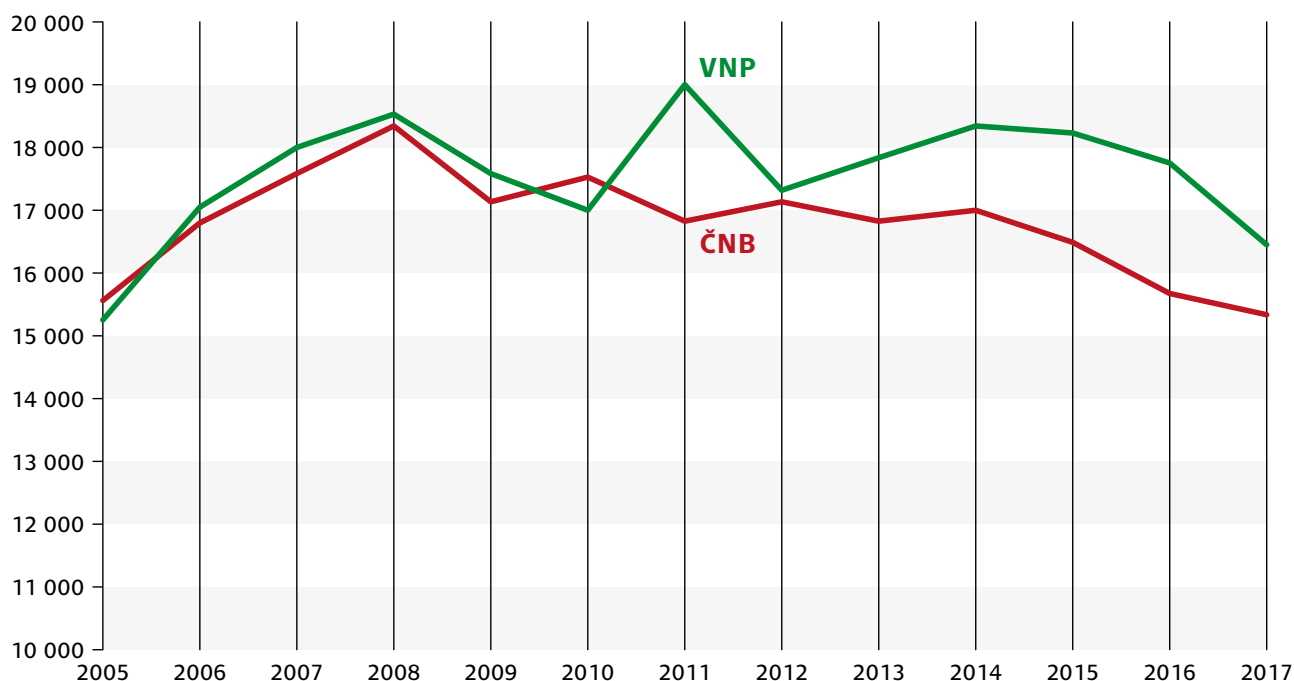
## 2. STRUKTURA KNIŽNÍ PRODUKCE V ROCE 2017

### Charakter statistických dat

Ve svých analýzách týkajících se velikosti a struktury produkce českého knižního trhu se opíráme především o dva zdroje, poskytované Národní knihovnou ČR (NK), jimiž jsou každoroční Výkazy o neperiodických publikacích (VNP) a bibliografická databáze Česká národní bibliografie (ČNB).

### Počet vydaných titulů

Podle ČNB lze odhadnout, že v České republice vyšlo celkem zhruba 15 300 titulů s vrocením 2017, tedy přibližně o 200 méně než titulů s vrocením 2016. Časový vývoj počtu vydaných titulů zachycuje následující graf:<sup>1</sup>



Uvedená čísla představují počty knih s daným vrocením zaznamenaných v databázi ČNB k 1. 11. 2018. Počty titulů v jednotlivých letech se při tom dále mění podle toho, jak NK ČR zpracovává ještě některé nezachycené tituly. Celkový počet titulů lze s významnou přesností odhadnout teprve zhruba po 20 měsících (kupříkladu počet titulů s vrocením 2012 zaznamenaných v ČNB stoupl od 1. 9. 2013 do 1. 9. 2014 ještě o 665 a za následující dva roky o dalších 374, celkem tedy o 1 039). Počet titulů s vrocením 2017 zaznamenaných k 1. 11. 2018 činil 14 555. Předpokládáme však, že během dalšího roku stoupne toto číslo analogicky jako v předchozích letech, díky tomu odhadujeme v tabulce výše uvedený celkový počet 15 300.

O poklesu celkového množství vydaných knižních titulů oproti letům minulým svědčí i linka VNP, tedy počet knihovnou přijatých povinných výtisků za kalendářní rok (ten oproti roku 2016 uvádí pokles o 1 393 titulů: z 17 815 na 16 422).

### Překlady

Český knižní trh má importní charakter. Do ČR jsou dováženy knihy připravené a vytištěné v zahraničí, zejména však jsou importovány autorské licence. VNP za rok 2017 vykazuje, že z cizích jazyků bylo přeloženo 36 % všech zpracovaných titulů. Poměr překladů tedy zůstává víceméně stejný jako v roce 2016. Mezi jazyky, z nichž se knihy překládají, tradičně dominuje angličtina (53,5 % všech přeložených titulů). V roce 2017 ale mírně oslabila, přičemž se lehce zvýšila procenta překladů z němčiny (15,1 %), slovenštiny (5,7 %) a francouzštiny (5,6 %). Oslabily skandinávské jazyky (2,0 %), ruština (1,9 %) a španělština (1,9 %). Ke zvýšení došlo ale u polštiny (1,7%). Podíl dalších jednotlivých jazyků na celkovém počtu přeložených titulů pak již nepřekračuje 1,5 %.

| Jazyk                 | 2015  | tj. % | 2016  | tj. % | 2017  | tj. % |
|-----------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Angličtina            | 3 284 | 52,6  | 3 563 | 55,7  | 3 109 | 53,3  |
| Němčina               | 949   | 15,2  | 946   | 14,8  | 884   | 15,1  |
| Slovenština           | 369   | 5,9   | 334   | 5,2   | 332   | 5,7   |
| Francouzština         | 296   | 4,7   | 306   | 4,8   | 325   | 5,6   |
| Skandinávské jazyky   | 173   | 2,8   | 145   | 2,3   | 118   | 2,0   |
| Ruština               | 175   | 2,8   | 162   | 2,5   | 116   | 1,9   |
| Španělština           | 120   | 1,9   | 148   | 2,3   | 111   | 1,9   |
| Polština              | 146   | 2,3   | 69    | 1,1   | 100   | 1,7   |
| Italština             | 89    | 1,4   | 109   | 1,7   | 86    | 1,5   |
| Latina                | 24    | 0,4   | 22    | 0,3   | 22    | 0,4   |
| Ostatní a vícejazyčné | 615   | 9,9   | 587   | 9,2   | 632   | 10,8  |

Údaje v této tabulce jsou převzaty z VNP a vztahují se tedy nikoli na námi uváděnou produkci daného roku, ale na povinné výtisky, které v daném roce do NK dorazily.<sup>1</sup> Podíl překladů na celkovém objemu zůstává stejný, lehce se však snížil absolutní objem překladů (dle VPN z 6 391 na 5 835 titulů).

## Dětské knihy, učebnice a beletrie

Dětské knihy představují 11,2 % titulů vydaných v roce 2017, což oproti 12,1 % v roce 2016 představuje lehký pokles. Ke snížení počtu titulů obecně dochází i u beletrie.

Učebnice pro základní a střední školy, vysokoškolské učebnice a skripta tvoří 5,2 % z celé produkce a z hlediska čísel se nabízí hovořit o **výrazném poklesu vydávání učebnic včetně vysokoškolských a skript. Po podrobnějším zkoumání jsme ale dospěli k názoru, že výrazný pokles počtu zejména vysokoškolských učebnic a skript je jednoznačně ovlivněn dvěma faktory. Jednak skončil operační program „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“<sup>2</sup>, který finančně podpořil vznik celé řady studijní i odborné literatury. Dalším faktorem je skutečnost, že učebnice a skripta nejsou pro vysoké školy předmětem hodnocení, které ve výsledku pro ně generuje jeden z finančních zdrojů. Hodnotí se odborné knihy a monografie, kterých s vročením 2017 vyšlo 435 v celkovém nákladu 89 736. Takže přičteme-li toto číslo k počtu vydaných učebnic a skript, **není tento propad tak alarmující.****

| Rok                   | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  |
|-----------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Beletrie              | 5 190 | 5 129 | 5 297 | 5 559 | 4 985 |
| Dětské knihy          | 2 031 | 1 962 | 1 955 | 2 157 | 1 844 |
| Učebnice a VŠ skripta | 1 538 | 1 698 | 1 551 | 1 172 | 856   |

### Poznámky:

1) Počet titulů vydaný v jednotlivých letech se zjišťuje velmi obtížně. Donedávna byl tento počet brán z Výkazů o neperiodických publikacích (VNP), které každoročně vydává Národní knihovna (NK), a některé zdroje se o tento zdroj doposud opírají. Toto číslo však se skutečným počtem vydaných titulů koresponduje pouze částečně: udává počet neperiodických publikací, které v daném roce dorazily do Národní knihovny. VNP je vydáván vždy na začátku roku (únor, březen), avšak tituly starého roku v nezanedbatelném množství přibývají do NK ještě do konce prázdnin. Do příštího VNP tak přepadáva odhadem asi 30 % roční produkce. Počty uváděné VNP se proto vztahují pouze k části produkce minulého roku, nezohledňují později zpracované knihy. Kromě toho se do nich započítávají rovněž tituly z tzv. šedé sféry, které se do katalogu NK jako knihy nedostanou (jedná se o různé nepublikované vysokoškolské a habilitační práce, výroční zprávy institucí a škol, katalogy a programy veletrhů a festivalů, katalogy aukcí, katalogy výstav, které nejsou distribuovány prostřednictvím knižního trhu, divadelní programy, komerční katalogy, firemní adresáře a seznamy inventáře, včetně přírůstků knihoven, nepublikované výzkumné zprávy, propagační materiály, pozvánky, interní dokumenty apod.).

Pro přesnější odhad roční titulové produkce je proto lepší vzít počty titulů s daným vročením, které jsou evidovány v katalogové databázi Česká národní bibliografie (ČNB). Oba dva zdroje vykazují určité rozdíly, které jsou markantní zejména v roce 2011 (ČNB: 16 845 a VNP: 18 985), v roce 2013 (ČNB: 16 800, VNP: 17 876), 2014 (ČNB: 17 000, VNP: 18 379) a 2015 (ČNB: 16 600, VNP: 18 282). Tento rozdíl vysvětlují pracovníci NK změnou metodiky zařazování titulů do ČNB v roce 2011, kdy se do databáze přestaly zařazovat tituly z tzv. šedé zóny (viz výše), zatímco před rokem 2011 se do ČNB zařazovaly.

2) Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) byl víceletým tematickým programem v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT), v jehož rámci bylo možné v programovém období 2007-2013 čerpat finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF), jednoho ze strukturálních fondů Evropské unie (EU).

### 3. CELKOVÝ OBJEM KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2017

Pro odhad celkového objemu českého knižního trhu ve finančním vyjádření a zjištění trendu jeho vývoje vycházíme ze zveřejněných tržeb knižních distributorů, což jsou velkoobchodní společnosti zásobující většinu koncového trhu až na výjimky jen knihami, a z tržeb knižních nakladatelů, kteří mají vlastní distribuce. Používáme údaje z posledních zveřejněných výkazů zisků a ztrát či výročních zpráv, případně se dotazujeme u oprávněného zástupce daného subjektu. Údaje jsou převážně za rok 2017, v některých případech za finanční rok 2016/2017 nebo 2017/2018. Odhad obratu v koncových prodejních cenách pak přibližně dopočítáváme na základě obvyklého maloobchodního rabatu v různých segmentech trhu.

| Segment  | Tržby subjektů<br>(v mil. Kč) | Přibližné očištěné tržby za knihy – odhad<br>v koncových cenách vč. DPH (mil. Kč) |
|--|-------------------------------|---|
| Velkoobchodní distributoři: Euromedia (cizí zboží), PEMIC, Kosmas, Beta-Dobrovský, Levné knihy aj. – fyzické knihy   | 2 765                         | 4 050   |
| Nakladatelé s vlastní distribucí: Albatros Media, Euromedia (vlastní zboží), Grada a další (zejména nakladatelé odborné a populárně-naučné literatury) – fyzické knihy | 2 620                         | 3 150   |
| Učebnice   | 450                           | 550   |
| Dovozci zahraniční literatury  | 450                           | 700   |
| Vývoz literatury (zejm. Slovensko) – odhad   |                               | -200  |
| Eliminace dvojího započtení (vzájemné přeprdeje distributorů, rabat z přímého prodeje, digitální prodeje, časové rozlišení)  |                               | -440  |
| Digitální audioknihy a e-knihy (podrobněji viz kapitoly 10 a 9)  |                               | 183   |
| <b>Celkový obrat (zaokrouhleně na 100 mil. Kč)</b>   |                               | <b>8 000</b>  |

Uvedenou metodikou<sup>1</sup> po zaokrouhlení vychází kvalifikovaný odhad celkového objemu českého knižního trhu za poslední známé roční období přibližně na **8 miliard Kč** včetně DPH. Oproti naší předchozí roční zprávě došlo ke zvýšení velikosti tohoto trhu o necelých 200 milionů Kč, přibližně o **+2,5 %**.

Časová řada vývoje tohoto trhu v posledních 5 letech pak vypadá následovně:

| Rok                     | 2013/2014 | 2014/2015 | 2015/2016 | 2016/2017 | 2017/2018 |
|-------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Celkový obrat (mld. Kč) | 7,2       | 7,2       | 7,5       | 7,8       | 8,0       |
| Meziroční změna         | ±0 %      | ±0 %      | +4 %      | +4 %      | +2,5 %    |

Ze srovnání jednotlivých položek je patrné, že tuzemský trh fyzických knih (včetně audioknih na CD) a učebnic ve sledovaném roce zaznamenal meziročně zřejmě nepatrný nárůst (cca +100 mil. Kč, +1 %). Vzrostl dovoz zahraniční literatury (+50 mil. Kč) a ve svém setrvalém růstu pokračovaly rovněž digitální audioknihy a e-knihy (dohromady +34 mil. Kč).

#### Poznámka:

1) Při výpočtu odhadu objemu trhu přes obraty distributorů je potřeba zohlednit, že někteří distributoři zásobují rovněž vlastní sítě knihkupectví a mají svá internetová knihkupectví a i někteří nakladatelé, využívající služeb distributorů, prodávají menší část své produkce přímo koncovým zákazníkům. Distributoři v omezené míře obchodují rovněž mezi sebou navzájem. V těchto případech jsou dané částky ve výsledovkách subjektů již započteny s rabatem, respektive dvakrát. U digitálních audioknih a e-knih je v letošní zprávě poprvé použit celkový koncový obrat hlášený přímo prodejními subjekty z těchto segmentů a adekvátně (bez maloobchodního rabatu) je odečten z tržeb nakladatelů. Obrat fyzických audioknih (audio CD) je zahrnut v tržbách knižních distributorů. Odečítáme také odhadovaný export české literatury na Slovensko a přičítáme obrat subjektů specializovaných na dovoz zahraniční literatury.

Je potřeba zdůraznit, že reálnost dosaženého výsledku není ověřitelná, protože kvůli neoddělitelnosti prodejních kanálů a provázanosti toků zboží může být část zvýšení obratu některých subjektů způsobena například zvýšením vzájemných přeprdeje (u distributorů) nebo rozšířením portfolia o neknižní zboží, ačkoli to nebylo v daném období v rozlišitelné míře pozorováno.

Zdroj: SČKN

## 4. DPH V ROCE 2017

Knihy jsou v ČR od roku 1993 zařazeny mezi zboží, na něž se uplatňuje nižší hladina DPH. Obě hladiny DPH se vyvíjely následovně:

| Počátek platnosti | Snížená sazba | Základní sazba |
|-------------------|---------------|----------------|
| 1. 01. 1993       | 5 %           | 23 %           |
| 1. 01. 1995       | 5 %           | 22 %           |
| 1. 05. 2004       | 5 %           | 19 %           |
| 1. 01. 2008       | 9 %           | 19 %           |
| 1. 01. 2010       | 10 %          | 20 %           |
| 1. 01. 2012       | 14 %          | 20 %           |
| 1. 01. 2013       | 15 %          | 21 %           |
| 1. 01. 2015       | 10 %          | 21 %           |

V letech 2017 i 2018 tedy byla u tištěných knih v ČR uplatňována DPH 10 %.

Na podzim 2018 došlo k velké legislativní změně, která zřejmě umožní výhledové snížení DPH na e-knihy. EU rozhodla, že tuto výši, tedy i přeřazení e-knih do nižší sazby, si mohou zvolit jednotlivé státy dle vlastního uvážení.

Zdroj: SČKN

### DPH v Evropě v roce 2017

| Země            | Standardní | Knihy | E-knihy |
|-----------------|------------|-------|---------|
| Albánie         | 20 %       | 0 %   | 0 %     |
| Belgie          | 21 %       | 6 %   | 21 %    |
| Bulharsko       | 20 %       | 20 %  | 20 %    |
| Česká republika | 21 %       | 10 %  | 21 %    |
| Dánsko          | 25 %       | 25 %  | 25 %    |
| Estonsko        | 20 %       | 9 %   | 20 %    |
| Finsko          | 24 %       | 10 %  | 24 %    |
| Francie         | 20 %       | 5,5 % | 5,5 %   |
| Chorvatsko      | 25 %       | 5 %   | 25 %    |
| Irsko           | 23 %       | 0 %   | 23 %    |
| Itálie          | 22 %       | 4 %   | 4 %     |
| Kypr            | 19 %       | 5 %   | 19 %    |
| Litva           | 21 %       | 9 %   | 21 %    |
| Lotyšsko        | 21 %       | 12 %  | 21 %    |
| Lucembursko     | 17 %       | 3 %   | 17 %    |
| Maďarsko        | 27 %       | 5 %   | 27 %    |
| Malta           | 18 %       | 5 %   | 18 %    |
| Německo         | 19 %       | 7 %   | 19 %    |
| Nizozemsko      | 21 %       | 6 %   | 21 %    |
| Norsko          | 25 %       | 0 %   | 25 %    |
| Polsko          | 23 %       | 5 %   | 23 %    |
| Portugalsko     | 23 %       | 6 %   | 23 %    |
| Rakousko        | 20 %       | 10 %  | 20 %    |
| Rumunsko        | 24 %       | 9 %   | 24 %    |
| Řecko           | 23 %       | 6,5 % | 23 %    |
| Slovensko       | 20 %       | 10 %  | 20 %    |
| Slovinsko       | 22 %       | 9,5 % | 22 %    |
| Španělsko       | 21 %       | 4 %   | 21 %    |

|                |      |       |      |
|----------------|------|-------|------|
| Srbsko         | 20 % | 10 %  | 10 % |
| Švédsko        | 25 % | 6 %   | 25 % |
| Švýcarsko      | 8 %  | 2,5 % | 8 %  |
| Velká Británie | 20 % | 0 %   | 20 % |

Zdroj: IPA, SČKN



## 5. NAKLADATELÉ V ROCE 2017

### a) Nakladatelé podle počtu titulů

Letos jsme údaje od Národní agentury ISBN zpřesňovali dotazníkovým šetřením. Sledovali jsme počet knižních tištěných titulů vydaných nakladatelstvím s vročením 2017. Jedná se tak o počty titulů, jimž v roce 2017 nakladatelé nově přiřadili ISBN identifikátor.<sup>1</sup>

Následující tabulka uvádí produkci nakladatelství, která v posledních čtyřech letech vydala alespoň 100 titulů.

| Firma                               | 2017  | 2016 | 2015 | 2014 |
|-------------------------------------|-------|------|------|------|
| 1. Albatros Media*                  | 1 170 | 948  | 885  | 697  |
| 2. Euromedia Group**                | 695   | 655  | 560  | 474  |
| 3. MOBA                             | 361   | 371  | 361  | 359  |
| 4. Grada Publishing***              | 323   | 365  | 339  | 348  |
| 5. Svojtka & Co.                    | 294   | 273  | 183  | 258  |
| 6. Dobrovský (Knihy Omega)          | 210   | 170  | -    | -    |
| 7. Argo                             | 190   | 148  | 198  | 160  |
| 8. Mladá fronta                     | 171   | 159  | 186  | 190  |
| 9. Masarykova univerzita            | 169   | 353  | 191  | 343  |
| 10. Wolters Kluwer                  | 159   | 148  | 116  | 104  |
| 11. Karolinum                       | 145   | 152  | -    | -    |
| 12. Nakladatelství ČVUT             | 141   | 140  | 142  | 158  |
| 13. Stanislav Juhaňák – Triton      | 138   | 136  | 126  | 108  |
| 14. Nová forma                      | 123   | 140  | 110  | 116  |
| 15. Host                            | 120   | 103  | 113  | 89   |
| 16. Slovart                         | 115   | 127  | 112  | 97   |
| 17. Univerzita Palackého v Olomouci | 113   | 316  | 288  | 310  |
| 18. Tribun EU                       | 110   | 126  | 133  | 144  |
| 19. Academia                        | 105   | 115  | -    | -    |
| 20. Portál                          | 101   | 140  | 179  | 145  |

\* Pod tímto subjektem se v roce 2017 sdružovaly nakladatelské značky: Albatros, CooBoo, Plus, Motto, XYZ, Edika, BizBooks, CPress, Computer Press, Management Press, B4U Publishing, Fragment, Egmont, Kniha Zlín. Novými akvizicemi společnosti v roce 2018 jsou firmy Vyšehrad a Panteon.

\*\* Pod touto značkou se v roce 2017 sdružovala nakladatelství: Knižní klub, Odeon, Ikar, Universum, YOLI, Esence, Pragma a Pikola. Od roku 2018 do portfolia přibýly značky: Listen, Laser a Brána a Knižní klub začal používat název Kalibr.

\*\*\* Pod tímto nakladatelským subjektem se sdružují nakladatelské značky: Grada, Cosmopolis, Bambook a Alferia. Od roku 2018 do portfolia přibýla firma Metafora.

Počet nakladatelství, která vydala více než 100 titulů, činil 22 subjektů v roce 2016, v roce 2017 se jednalo o 20 subjektů. Dle výkazu Národní agentury ISBN omezila produkci většina univerzitních nakladatelství. Proto jsme se tedy rozhodli nově zařadit krátkou informaci o tomto specifickém segmentu knižního trhu – viz oddíl Vydavatelé a nakladatelé vysokých škol.

Nárůst počtu vydaných titulů zaznamenala zejména společnost Albatros Media. Výrazným rysem změn v nakladatelském prostředí ČR je v poslední době především **akviziční činnost velkých subjektů, zejména firem Euromedia Group\*\* a Albatros Media\*, která vede ke vzniku velkých uskupení. Cestou akvizic se letos vydala i Grada Publishing.**

#### Poznámka:

1) Vyhnuli jsme se započítání dotisků, které by měly mít stejné ISBN jako v letech předchozích, vyřadili on-line publikace či časopisy a současně se nám do součtu přiřadila druhá a další např. přepracovaná vydání, jež mají nová ISBN. Zatím také do součtů nezařazujeme e-knihy, u nichž má vlastní ISBN každý formát.

## b) Počet nakladatelských subjektů v ČR

Na knihkupecké pulty se v ČR dostane zhruba polovina vydaných titulů, protože zbytek tvoří tzv. šedá literatura, skripta, statistiky a metodické příručky, prováděcí pokyny k zákonům, různé účelové tiskoviny a jiná mimotržní literatura. Na celkové knižní produkci České republiky se alespoň jedním vydaných titulem neperiodické publikace podílelo 2 151 vydavatelských subjektů, což je v podstatě srovnatelné s předchozím rokem 2016 (podrobněji viz tabulka níže). Vydávání knih je v Česku v porovnání s některými jinými státy EU stále výrazně rozloženo mezi relativně velký počet vydavatelských subjektů.

Loni bylo v ČR nově registrováno 269 nových vydavatelských subjektů (v roce 2016 činil jejich počet 323). Podle pravidel systému ISBN bylo v České republice k 31. 12. 2017 již uděleno celkem 6 986 oprávnění k vydavatelské činnosti. V roce 1990 vykazovala česká Národní agentura ISBN 650 vydavatelských subjektů, a již za deset let se jejich počet zvýšil na 2 898, což je téměř pětinasobek. Podle odhadu Národní agentury ISBN dnes v Česku aktivně vydává zhruba třetina evidovaných vydavatelských subjektů, třetina aktivní vydavatelskou činnost v současnosti nevyvíjí nebo ji z různých důvodů dočasně pozastavila; zbývající třetina svou činnost již ukončila. Podle mezinárodní metodiky ISBN se žádný z evidovaných vydavatelských subjektů nevyřazuje. Tyto kvantitativní ukazatele tedy umožňují, abychom získali ucelený přehled o dynamice vývoje a pohybu v této profesní oblasti v zemi po změně společensko-ekonomických poměrů po listopadu 1989.

Reálný počet aktivních vydavatelů knih v ČR bude však opět o několik set vyšší, protože v roce 2017 vyšlo celkem 2 058 knižních titulů, tj. 12, 5 % z celkového objemu knižní produkce, které nebyly označeny mezinárodním identifikátorem ISBN. V tomto směru došlo ve srovnání s předchozím rokem ke značnému nárůstu; v roce 2016 měly tyto ukazatele hodnotu 1 513 titulů a tvořily 8,5% podíl objemu knižní produkce.

## Počet registrovaných a aktivních nakladatelů v ČR za roky 2013–2017 (s přiděleným ISBN)

Pozn.: Vždy k 31. 12. daného roku

|      | Registrovaní nakladatelé | Aktivní nakladatelé |
|------|--------------------------|---------------------|
| 2013 | 5 796                    | 2 037               |
| 2014 | 6 095                    | 2 197               |
| 2015 | 6 389                    | 2 296               |
| 2016 | 6 712                    | 2 211               |
| 2017 | 6 986                    | 2 151               |

Zdroj: Národní agentura ISBN, SČKN, J. Císař

## c) Nakladatelé podle obratu

Poslední výkazy hospodaření ve Veřejném rejstříku a Sbírce listin, popř. novější údaje dodané samotnými nakladateli přímo pro tuto zprávu, říkají, že pouze asi desítky společností s touto činností přesáhla na prodeji svých knih roční obrat 50 milionů Kč:

| Nakladatelství  | Převažující typ literatury | Tržby z prodeje vlastních knih (mil. Kč)* | Celkový obrat (mil. Kč) | Údaj za období |
|-----------------|----------------------------|---|-------------------------|----------------|
| Albatros Media  | různé                      | 855**                                     | 963                     | 7/2017–6/2018  |
| Euromedia Group | různé                      | 593                                       | 1 391                   | 2017           |
| Grada           | různé                      | 167                                       | 170                     | 2017           |
| Fraus           | učebnice                   | 132                                       | 132                     | 2017           |
| Svojtka & Co.   | dětská                     | 124                                       | 124                     | 2017           |
| Host            | beletrie                   | 73  | 73                      | 2017           |
| Nová škola      | učebnice                   | 69  | 69                      | 2016           |
| Jota            | různé                      | 56  | 56                      | 2017           |

\* Jsou-li dle výkazu zisku a ztrát či přílohy k účetní závěrce oddělitelné od ostatních výnosů.

\*\* Bez knih ve slovenštině, dříve exportovaných z České republiky, nyní vydávaných dceřinou společností Albatros Media Slovakia.

V celkovém konsolidovaném obratu skupiny Albatros Media jsou již zahrnuty tržby akvírovaného nakladatelství Vyšehrad (14 mil. Kč za měsíce 1–6/2018) i tržby již touto skupinou fúzovaných nakladatelství Fragment, Egmont, Kniha Zlín či prodejce e-knih a audioknih Palmknihy – eReading.

Do obratu Euromedia Group se naopak ještě nepromítá nedávná akvizice nakladatelství Brána (poslední známé tržby 17 mil. Kč, za rok 2014), Laser-books (dřívější tržby nezveřejněny) a Listen (vlastněná fyzickou osobou).

Dalších několik nakladatelství by do žebříčku patřilo celkovým obratem, avšak z významné části tvořené tržbami za distribuci či prodej knih jiných nakladatelů, případně jiného zboží či služeb, od nichž nedokážeme tržby za vlastní knihy přesně odlišit. Neznámé v uplynulých letech zůstávají tržby některých dalších nakladatelství, která mohou patřit do uvedeného žebříčku.

Zdroj: SČKN

## d) Vydavatelé a nakladatelé vysokých škol

V České republice je celkem 26 veřejných vysokých škol, 2 státní vysoké školy (Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany Brno) a 37 soukromých vysokých škol. Téměř všechny mají svoje vlastní vydavatelství, popř. nakladatelství (dle slov prof. Telce, spoluautora autorského zákona, nemá rozlišování mezi uvedenými termíny význam). Produkce těchto vydavatelství není úplně zanedbatelná. Ve statistikách uváděných v minulých letech v přílohách Literárních novin BIBLIO produkce vysokoškolských vydavatelů představovala zhruba 1/6 ze všech vydaných knih. Ovšem výše jejich nákladů je většinou nesrovnatelná s výší nákladů komerčních vydavatelů. Ediční plány vysokoškolských vydavatelů se řídí požadavky škol, resp. jejich fakult a kateder.

Akademické knihy obecně jsou typickým příkladem publikací, z nichž naprostá většina musí být dotována. Jedná se o publikace vycházející v malém nákladu (200–300 výtisků), při jejichž prodeji nelze počítat s tržbami, které by pokryly produkční náklady. Z výše uvedených důvodů nepřikládáme celkový obrat ani tržby, protože tyto údaje jsou zkreslené zmíněnými dotacemi.

Mezi 20 nejproduktivnějšími nakladateli v roce 2016 bylo 5 vysokých škol (s produkcí více než 100 titulů ročně), v roce 2017 již byly jen 4. Je třeba si ale uvědomit, že vysokoškolská nakladatelství a jejich produkce se vymykají běžným měřítkům hodnocení, jako jsou komerční úspěšnost, zisk z prodeje apod. Jejich měřítky jsou citovanost, počet stažení, indexování v odborných databázích, počet recenzí a podobně.

### Přehled produkce vysokoškolských nakladatelů v roce 2017

| Typ dokumentu                               | Tištěné publikce |         | El. dokumenty na hmotných nosičích |        | El. dokumenty na internetu |              | E-knihy |
|---|------------------|---------|------------------------------------|--------|----------------------------|--------------|---------|
|   | počet titulů     | náklad  | počet titulů                       | náklad | počet titulů               | počet titulů |         |
| skripta, sborníky, katalogy, výroční zprávy | 1 051            | 86 496  |                                    |        |                            |              | 153     |
| učebnice, slovníky, atlasy, hudebniny       | 784              | 77 458  |                                    |        |                            |              | 8       |
| monografie, odb. publikace                  | 435              | 89 736  | 100                                | 5 665  | 102                        |              | 168     |
| celkem knihy                                | 2 264            | 263 240 | 100                                | 5 665  | 102                        |              | 329     |
| časopisy                                    | 165              | 206 702 |                                    |        |                            |              | 24      |

Předložené statistiky mapují situaci na veřejných vysokých a státních vysokých školách.

Zdroj: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci

## 6. STÁTNÍ PODPORA KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2017

### Prostředky přidělené Ministerstvem kultury České republiky

#### Prostředky přidělené v rámci programu *Kulturní aktivity*

|   | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Neperiodické publikace<br>(Česká beletrie, překlady, Dětské knihy, literární věda...) | 8 000         | 9 190         | 9 942         | 11 353        |
| Periodika   | 12 920        | 12 883        | 13 600        | 14 145        |
| Ostatní projekty / literární akce   | 6 080         | 6 399         | 6 646         | 5 825         |
| Priority MK / Mimořádné dotace  | 1 200         | xxx           | 530           | -             |
| Překlady českých knih   | 3 000         | 4 000         | 5 189         | 6 568         |
| Česká knihovna  | 5 000         | 5 500         | 5 500         | 6 597         |
| <b>CELKEM</b>   | <b>36 200</b> | <b>37 972</b> | <b>41 407</b> | <b>44 488</b> |

(Údaje v tabulce jsou v tisících Kč)

#### Prostředky přidělené v rámci stipendia v oblasti literatury

2016 – 675 000 Kč

2017 – 1 000 000 Kč

#### Prostředky přidělené v rámci *Programu státní podpory uměleckých festivalů*

2017 – 4 000 000 Kč

Z dat vyplývá, že státní podpora knižní kultury v klasických oblastech (podpora jednotlivých knižních titulů i literárních akcí) je víceméně stabilní, na podobné úrovni jako v roce 2016. Ke zvýšení došlo v oblasti stipendií a vytvořením nové dotační kategorie – *Programu státní podpory uměleckých festivalů*.

#### Grantové prostředky ze Státního fondu kultury ČR

Podporou kultury se zabývá také SFK, bohužel z jeho údajů nelze přesně vyselektovat, jaká část byla použita na podporu vydávání knih a knižní kultury obecně. Celkové rozdělené prostředky pro 437 projektů v roce 2017 činily 25 025 000 Kč.

Zdroj: MK ČR, SČKN

## 7. KNIŽNÍ VELKOOBCHOD V ROCE 2017

V roce 2017 a dosavadní části roku 2018 nedošlo v oblasti distribuce k významným změnám. Velkoobchodnímu trhu nadále dominují společnosti Euromedia Group, která je zároveň druhým největším nakladatelem, Kosmas a Pemic Books. Nabídku knižních titulů rozšiřuje firma Pavel Dobrovský BETA a rostoucí vlastní produkci distribuují největší nakladatelství Albatros Media.

Společnost **Euromedia Group**, největší firma podnikající na knižním trhu v České republice, v uvedeném období posílila mimo jiné nákupem nakladatelství Brána, Laser-books a Listen. Společnost také zvýšila počet vlastních knihkupectví provozovaných pod značkou Luxor (dříve Neoluxor). Každoročně organizuje masivní podzimní akci Knihománie. Euromedia Group je také vlastníkem velkoobchodní a maloobchodní společnosti Bookretail, která provozuje e-shop BookTook.cz (dříve Levneucebnice.cz).

Skupina **Albatros Media** dodává maloobchodu produkci 18 vlastních nakladatelských značek. V roce 2018 přibýlo do skupiny nejstarší činné české nakladatelství Vyšehrad a nedlouho před uzávěrkou této zprávy společnost oznámila akvizici nakladatelství Panteon. Do skupiny Albatros Media patří také prodejci elektronických knih eReading a Palmknihy. Společnost organizuje akci Humbook, která je zaměřená na knihy pro dospívající (young adult).

Společnost **Kosmas** zajišťuje mimo jiné výhradní distribuci nakladatelství Argo, Paseka, Prostor a Torst. Odchod nakladatelství Kniha Zlín po jeho akvizici společností Albatros Media v uvedeném období nahradila získáváním široké a co nejpestřejší žánrové produkce dalších nakladatelů. Organizuje dvakrát ročně akci Velký knižní čtvrtek a jednou ročně Velký audioknižní čtvrtek. Tato distribuční společnost posiluje své postavení také v maloobchodu: v roce 2017 spustila novou verzi svého e-shopu Kosmas.cz a rozšířila svou celorepublikovou maloobchodní síť již na 30 prodejen.

Významné postavení v distribuci knih má skupina **Pemic Books**. Provozuje moderní logistické centrum, které jí umožňuje v krátkém čase dodávat velký objem zboží. Zajišťuje mimo jiné dodávky do sítí Albert a Makro a zásobuje část e-shopů, například Alza.cz. Ve výhradní distribuci má tituly své dceřiné společnosti – nakladatelství Bookmedia.

Další společností, která zajišťuje distribuci knih většiny nakladatelů, je **Pavel Dobrovský BETA**. Skupinu tvoří nakladatelství Beta a maloobchodní řetězec Beta Dobrovský, který rozšířil vlastní síť na 12 prodejen.

Vlastní přímé zásobování maloobchodní sítě na převážné části trhu si zajišťují některá z dalších významnějších nakladatelství, především **Grada Publishing**, dále pak Portál nebo Alpress. Knihy z produkce Grady a Portálu distribuují také Euromedia Group a Pemic Books.

Největším distributorem a prodejcem zahraniční cizojazyčné literatury na českém trhu je společnost **Megabooks CZ**. Provozuje vlastní síť knihkupectví Oxford Bookshop, dvě specializovaná knihkupectví Academic Bookshop a Librairie Francophone, vlastní e-shop a literaturu dodává rovněž vzdělávacím institucím, jako jsou státní i soukromé školy, jazykové školy, knihovny či univerzity.

### Největší knižní distributoři:

| Společnost      | Převažující typ literatury | Celkový obrat (mil. Kč) | Tržby z distribuce knih (mil. Kč)* | Maloobchod (vlastní prodejny) | Údaj za období |
|-----------------|----------------------------|-------------------------|------------------------------------|-------------------------------|----------------|
| Euromedia Group | různé                      | 1 391                   | 798                                | ano                           | 2017           |
| Pemic           | různé                      | 641                     | 609                                | ano                           | 2016/2017      |
| Kosmas          | různé                      | 603                     | 587                                | ano                           | 2017           |
| Megabooks CZ    | zahraniční                 | 238                     | 237                                | ano                           | 2017           |
| Bookretail      | učebnice                   | 182                     | 172                                | ano                           | 2016           |

\* Tržby za cizí zboží

Zdroj: SČKN

## 8. KNIŽNÍ MALOOBCHOD

V České republice existuje přibližně 500 až 550 „kamenných“ knihkupectví se všeobecnou nabídkou, z toho více než 200 v rámci největších knihkupeckých řetězců. Přesný počet je obtížné určit, neboť nejmenší prodejny jsou často drobné obchody s nabídkou rovněž neknižního zboží.

V důsledku neustále se zvyšujícího tržního podílu internetových prodejců a expanze velkých knihkupeckých řetězců dochází k rychlému poklesu počtu nezávislých knihkupců. Bohužel, tento trend se nedaří zastavit. Příčinou mnohdy bývá odchod knihkupců do důchodu: často nenacházejí nikoho, kdo by samostatně pokračoval v jejich podnikání.

### Kamenná knihkupectví

Největším knihkupeckým řetězcem podle počtu prodejen je **Kanzelsberger**. Pod touto značkou provozuje 58 prodejen a v Brně 2 prodejny pod tradiční značkou Barvič a Novotný. Společnost připravuje do konce roku otevřít další 2 prodejny. Dle dostupných údajů činí celková prodejní plocha jejich knihkupectví 11 900 m<sup>2</sup>.

Nejvyššího obrátu dosahuje knižní maloobchodní řetězec **Luxor** (donedávna Neoluxor), v současnosti celkem s 33 prodejny, především v obchodních centrech. Jeho obchodní síť má významné postavení v Praze, kde provozuje 13 knihkupectví, z nichž Palác knih Luxor je největším knihkupeckým ve střední Evropě. V roce 2018 byly do této maloobchodní sítě připojeny 3 prodejny Papyrus, které provozoval nezávislý knihkupec. Dle dostupných informací je celková prodejní plocha sítě prodejen Luxor cca 16 000 m<sup>2</sup>.

Maloobchodní řetězec **Levné knihy** čítá 60 prodejen po celé republice. Je zaměřen na prodej zlevněných knih a významný podíl v jeho prodeji tvoří doplňkový sortiment: hudba, mluvené slovo a filmy na CD a DVD nosičích, hračky, ale i školní a kancelářské potřeby.

Společnost **Kosmas** provozuje v současnosti celkem 30 knihkupectví, z toho 8 prodejen v obchodních centrech. V Praze má 5 prodejen. Tato maloobchodní síť se snaží zachovat obchody na tradičních místech i v menších městech. Dle dostupných údajů je celková prodejní plocha 4 500 m<sup>2</sup>.

Společnost Dobrovský s.r.o. se při budování sítě **Knihy Dobrovský** zaměřuje na obchodní centra, z minulosti má však také významné prodejny mimo ně. V současné době provozuje celkem 31 prodejen, většinou velkometrážních, nicméně během posledního roku otevřela i menší prodejny mimo obchodní centra. Významný je rovněž jejich rostoucí vlastní e-shop [Knihydobrovsky.cz](http://Knihydobrovsky.cz). Podle veřejně dostupných informací činí podíl online prodeje na celkovém obrátu společnosti 12 %. Tato obchodní skupina rovněž výrazně rozvíjí vlastní nakladatelství pod značkou Knihy Omega.

Společnost **Pavel Dobrovský – BETA** provozuje vedle vlastního knihkupectví rovněž 12 knihkupectví pod značkou BETA Dobrovský.

**Academia knihkupectví** byla založena spolu se stejnojmenným nakladatelstvím Československou akademií věd již v roce 1953. Momentálně je pod touto značkou provozováno 5 prodejen v Praze, Brně a Ostravě.

Maloobchodní síť **Knihcentrum** je úzce spojená s distribucí velkoobchodní společnosti Pemic Books. V současné době provozuje celkem 9 prodejen, největší z nich je Dům knihy v Ostravě. Pod stejným názvem provozuje také jeden z největších knižních e-shopů v České republice.

**Oxford Bookshop** je síť 7 prodejen zahraniční literatury patřící společnosti Megabooks CZ, umístěných mimo obchodní centra v univerzitních městech Praze, Plzni, Brně, Ostravě, Olomouci, Hradci Králové a Českých Budějovicích.

**Karmelitánské nakladatelství** provozuje síť 12 vlastních prodejen.

## Knižní maloobchodní řetězce podle počtu provozoven v ČR k 19. 10. 2018:

| Provozovatel                                  | Značka                     | Počet prodejen | Z toho v OC | Velkoobchodní činnost | E-shop            |
|---|----------------------------|----------------|-------------|-----------------------|-------------------|
| Dobrovský, s.r.o.                             | Knihy Dobrovský            | 31             | 26          | ne                    | KnihyDobrovsky.cz |
| Kanzelsberger, a.s.                           | Kanzelsberger              | 60             | 18          | ne                    | Dumknihy.cz       |
| Karmelitánské nakladatelství, s.r.o.          | Karmelitánské knihkupectví | 12             | 0           | ano                   | Kna.cz            |
| Knihcentrum.cz, s.r.o.                        | Knihcentrum                | 9              | 3           | ne                    | Knihcentrum.cz    |
| Kosmas, s.r.o.                                | Kosmas                     | 30             | 8           | ano                   | Kosmas.cz         |
| Levné knihy, a.s.                             | Levné knihy                | 60             | nezjištěno  | ne                    | LevneKnihy.cz     |
| Megabooks CZ, s.r.o.                          | Oxford Bookshop            | 7              | 0           | ano                   | Megabooks.cz      |
| Euromedia Group, a.s.                         | Luxor                      | 33             | 23          | ne                    | Luxor.cz          |
| Pavel Dobrovský – BETA, s.r.o.                | BETA Dobrovský             | 12             | 8           | ano                   | Dobrovsky.cz      |
| Středisko společných činností AV ČR, v. v. i. | Academia knihkupectví      | 5              | 0           | ne                    | Academia.cz/eshop |

### Internetová knihkupectví

V roce 2017 a následně i v roce 2018 (do konce října 2018) došlo k některým změnám u největších internetových prodejců:

- Neoluxor.cz – zde proběhlo ke změně názvu na Luxor.cz, který koresponduje také se sjednocením kamenných knihkupectví provozovaných pro značkami Neoluxor, Neopalladium a Neoluxor Books pod jednu značku Luxor,
- Levneucebnice.cz jsou nově provozovány pod jménem Booktook.cz,
- Bux.cz přešel pod Mall.cz (ale partnerský obchod zde zajišťuje Luxor.cz).

Na základě informací ze Similarweb.com (duben 2018) si pozici nejnavštěvovanějšího e-shopu s knihami udržel **Kosmas.cz**.

|                   |         |
|-------------------|---------|
| Kosmas.cz         | 880 000 |
| Knihydobrovsky.cz | 750 000 |
| Megaknihy.cz      | 670 000 |
| Martinus.cz       | 390 000 |
| Neoluxor.cz       | 370 000 |
| Levneucebnice.cz  | 280 000 |
| Albatrosmedia.cz  | 180 000 |
| Knihcentrum.cz    | 170 000 |
| Bux.cz            | 160 000 |

Zdroj: SČKN

## 9. E-KNIHY V ROCE 2017

Celkový prodej e-knih v roce 2017 nadále rostl, a to rychleji než prodej fyzických knih. Dosáhl hodnoty 135 milionů (meziroční růst 14 %). Tím dosáhl 1,7% podílu na celkovém obratu českého knižního trhu. Prodáno bylo více než 1 milion kusů e-knih. Obrat za prodej e-knih zahrnuje i prodej zahraničním zákazníkům, především slovenským. Tyto nákupy tvoří 5–10 % z celkového obratu e-knih.

### Sortiment a ceny e-knih

V roce 2017 nabízela knihy v elektronické podobě většina významných tuzemských nakladatelů (300 subjektů). Celkově bylo na konci roku 2017 dostupných zhruba 20 000 titulů. V elektronické podobě byla k dispozici převážná většina nejprodávanějších titulů, což dokládají i žebříčky nejprodávanějších e-knih a tištěných knih, které se z větší části v roce 2017 kryly. Průměrná cena e-knihy se roku 2017 pohybovala u beletrie okolo 63 % ceny tištěné knihy. Průměrná cena elektronických učebnic a odborné literatury je vyšší a dosahuje maximálně 15% slevy oproti tištěné knize.

Pro rozvoj prodeje e-knih byla nepříznivá vysoká sazba DPH (21 %), která znevýhodňovala elektronickou knihu oproti fyzické. Na setkání ministrů EU v říjnu 2018 byl přijat návrh na možnost zařazení e-knih do snížené až nulové sazby DPH pravděpodobně již v první polovině 2019. Konkrétní aplikace této možnosti ale závisí na české vládě.

### Oblíbené žánry

Nejprodávanějším žánrem u e-knih jsou nadále „detektivky a napětí“, následuje „sci-fi a fantasy“ a „romány pro ženy“. Z naučné literatury byl největší zájem o e-knihy o osobním rozvoji.

### Čtenáři elektronických knih

Mezi čtenáři e-knih dlouho dominovali muži. Dle údajů prodejců v roce 2016 byl poměr čtenářů elektronických knih vyrovnaný. V roce 2017 muži-čtenáři získali lehkou převahu nad ženami-čtenářkami.

### Prodejci e-knih na českém trhu

Počet prodejců e-knih v roce 2017 stagnoval. Mezi významné prodejce e-knih patří specializované e-knižní obchody jako eReading, Palmknihy, obecné e-shopy jako Alza.cz, tradiční on-line knihkupectví jako Kosmas.cz, Knihcentrum.cz, Martinus.cz nebo nakladatelské weby jako Flexibooks.cz a Grada.cz. Nakladatelství Grada provozuje model měsíčního předplatného na [www.Bookport.cz](http://www.Bookport.cz), kde je k dispozici převážně produkce tohoto nakladatele. Společnost eReading poskytuje výpůjčky elektronických knih přes české a slovenské knihovny. Do projektu je zapojeno 126 knihoven a 193 nakladatelů s celkovou nabídkou 7 052 titulů. V průběhu roku 2017 narostl počet stažených eVýpůjček o 116 %.

Pro vzdělávání na základních a středních školách se v drtivé většině nevyužívají běžné e-knihy, ale buď interaktivní učebnice, což jsou elektronické knihy obohacené o další multimédia, procvičování, testování apod., nebo přímo specializovaný software pro výuku příslušného předmětu. Celkový objem prodeje digitálního obsahu není v ČR znám. Ve většině případů nakupují vzdělávací obsah pouze instituce (školy), v minimální míře žáci.

S digitální výukou se ve školách v nějaké podobě potkají řádově stovky tisíc žáků a celkový výdaj za ni může činit přibližně desítky milionů korun. V roce 2018 celkový výdaj škol za elektronický obsah spíše klesal, což souvisí zejména s ukončením dotačních operačních programů z EU a s neexistencí systémového státního financování digitálního obsahu (učebnic) v rámci regionálního školství.

#### Poznámky:

- 1) Na Alza.cz tvořil nákup ze Slovenska 11,7 % obratu.
- 2) 53 % muži, 47 % ženy, dle údajů Alza.cz.

Zdroj: SČKN, Alza



## 10. AUDIOKNIHY V ROCE 2017

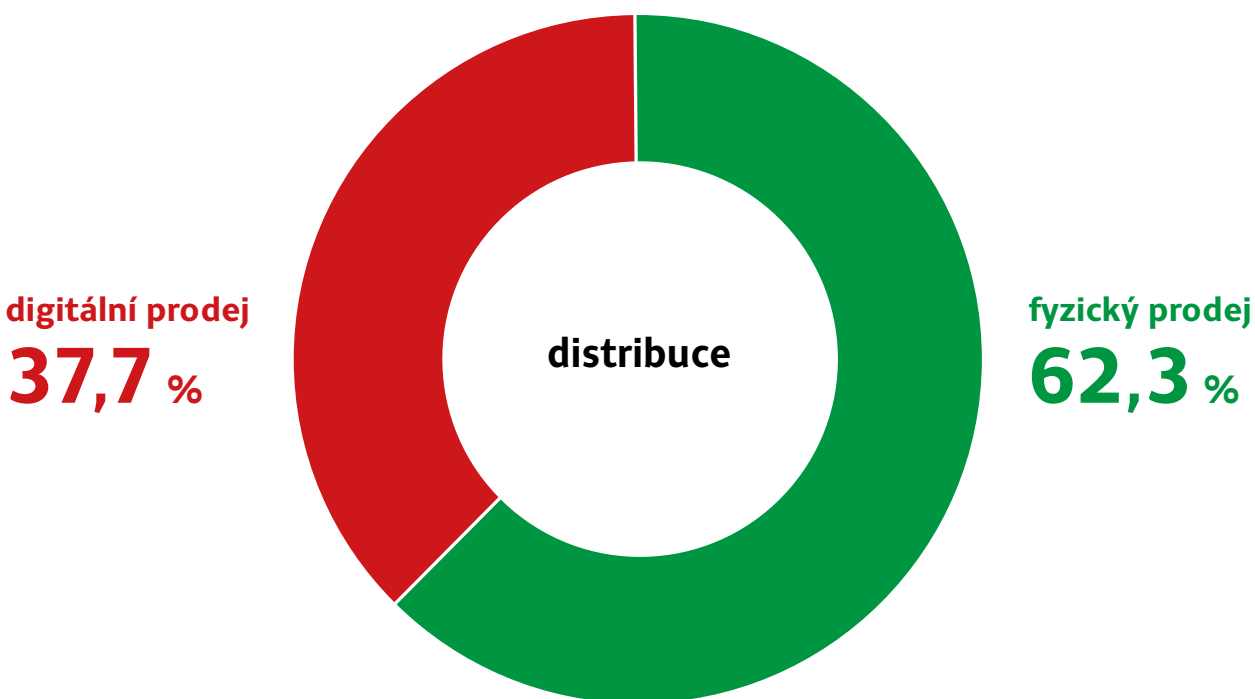
Celkový objem trhu vychází ze součtu hlášení fyzických a digitálních prodejů členských firem AVA s jeho následným přepočtem na koncové ceny včetně DPH. Jeho hodnota v roce 2017 činila 127 726 966 Kč, což je proti roku 2016 nárůst o zhruba 14,1 %.

Mezi vykazovanými vydavateli přibyly nové subjekty, vydavatelství OneHotBook a Publixing, při současném úbytku jiných.

|                       |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| <b>Celkový prodej</b> | <b>127 726 966 Kč</b> |
| Fyzický prodej        | 79 542 675 Kč         |
| Digitální prodej      | 48 184 291 Kč         |

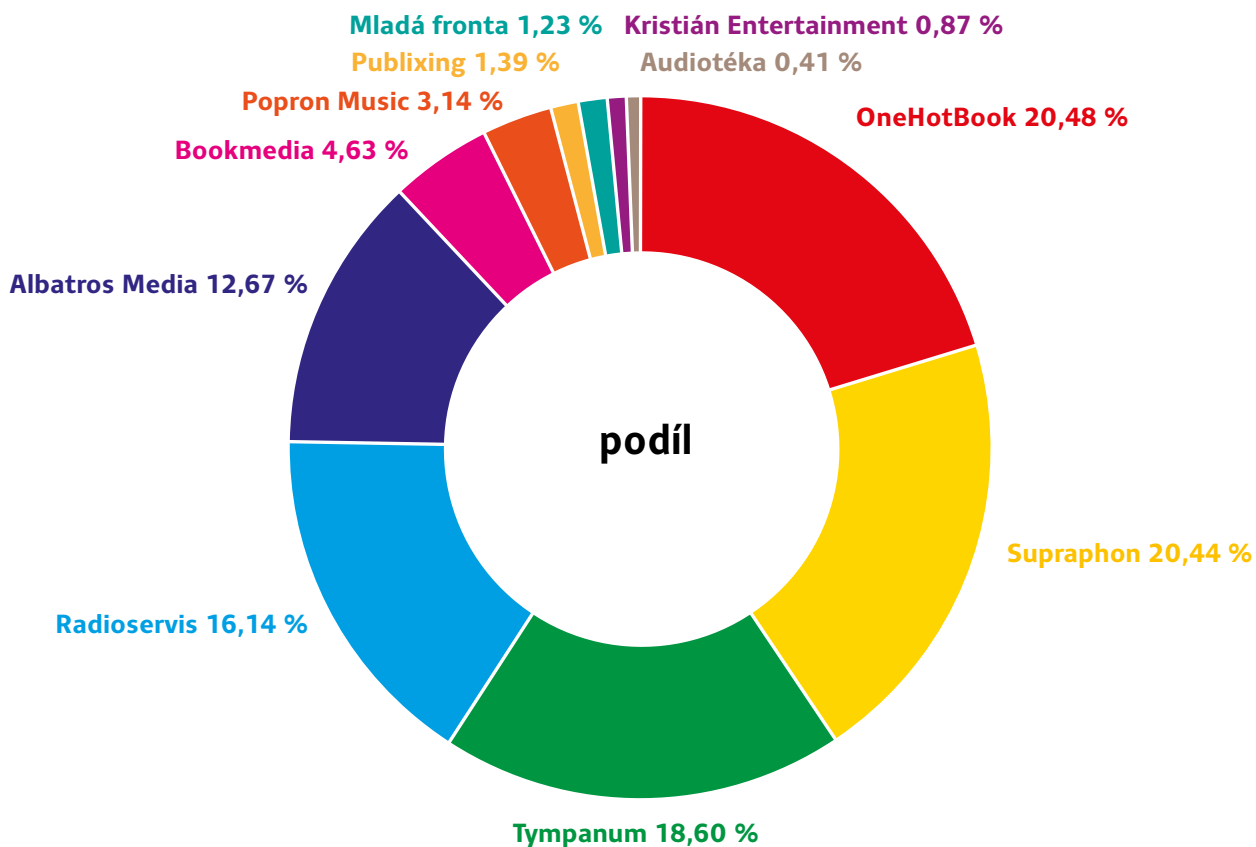
### Způsoby distribuce v roce 2017

V roce 2017 se prodalo celkem více než 300 000 fyzických nosičů audioknih a mluveného slova. Prodej fyzických nosičů, jehož podíl činil za uplynulý rok 62,3 %, je stále převažující formou distribuce. Podíl digitálního prodeje vykázal zajímavý meziroční nárůst na 37,7 %.



## Podíly na trhu

Třemi nejsilnějšími vydavateli audioknih a mluveného slova byli v roce 2017 OneHotBook (20,48 %), Supraphon (20,44 %) a Tympanum (18,60 %). Výrazně je zastoupen ještě Radioservis (16,14 %) a Albatros Media (12,67 %). Ostatní vydavatelé se o zbývající podíl na trhu dělí takto: Bookmedia 4,63 %, Popron Music 3,14 %, Publixing 1,39 %, Mladá fronta 1,23 %, Kristián Entertainment 0,87 % a Audiotéka 0,41 %.



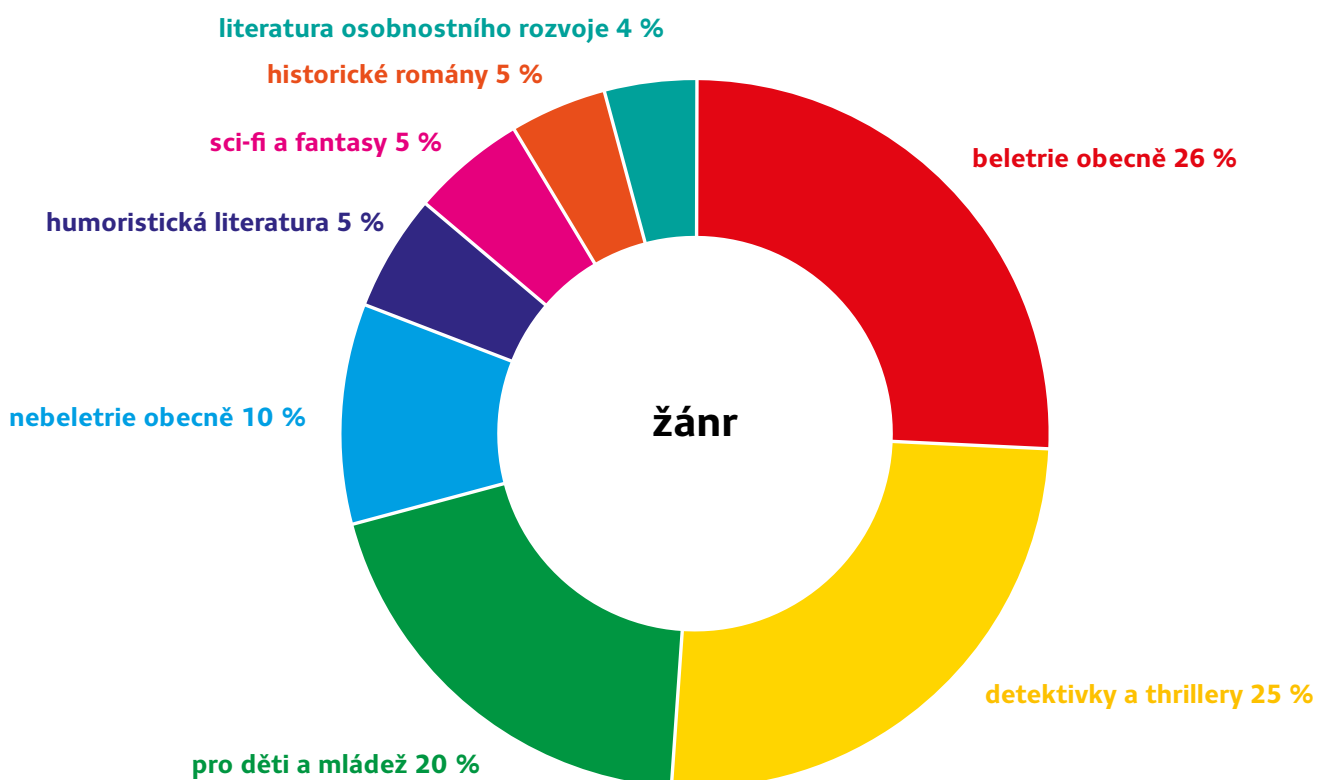
## Novinkové tituly 2017

V roce 2017 vyšlo u vydavatelství, která přispěla do statistik, 240 nových titulů. To je zhruba o třetinu více než v dřívějším roce.

Mezi žánry novinek stále vede obecná beletrie spolu s detektivkami, následované audioknihami pro děti a mládež.

Častěji byli zpracováváni zahraniční autoři, jejich podíl mezi novinkami činí 60 % proti 40 % českých a slovenských autorů. Tento podíl se v posledních letech příliš nezměnil.

Ve způsobu zpracování je dramaturgie zastoupena velmi nízkým podílem (pouze 4 %), výrazně převažuje četba, ať již jednohlasá či vícehlasá.



## Audiokniha roku 2017

V roce 2018 udělila Asociace vydavatelů audioknih již popáté ceny nejlepším audioknihám v rámci ankety O2 Audiokniha roku. V deseti kategoriích se utkalo celkem 86 přihlášených titulů od 20 vydavatelů.

Zvláštní cenu AVA za mimořádný přínos v oblasti mluveného slova získal Zdeněk Svěrák.

### Přehled vítězů O2 Audiokniha roku 2017

| Kategorie  | Vítěz  | Vydavatelství         |
|--|--|-----------------------|
| O2 Audiokniha roku – absolutní vítěz               | <i>TO</i>  | OneHotBook            |
| Nejlepší interpretka                               | Vilma Cibulková ( <i>Skleněný zvěřinec</i> )               | Radioservis           |
| Nejlepší interpret                                 | Norbert Lichý ( <i>Den třířídů</i> )                       | Radioservis, Tympanum |
| Nejlepší audiokniha pro děti a mládež              | <i>Knihy džunglí</i>                                       | OneHotBook            |
| Nejlepší audiokniha – Jednohlasá četba             | <i>Vražda v Orient expresu</i>                             | OneHotBook            |
| Nejlepší audiokniha – Vícehlasá četba              | <i>TO</i>  | OneHotBook            |
| Nejlepší audiokniha – Dramatizace                  | <i>Otčina</i>  | Radioservis           |
| Nejlepší audiokniha – Mluvené slovo mimo kategorie | <i>Nebojte se klasiky – komplet hudební nástroje 17–20</i> | Radioservis           |
| Obal roku  | <i>Nekonečný příběh</i>                                    | OneHotBook            |
| Cena posluchačů                                    | <i>Americký sniper</i>                                     | Cpress                |

### Cena BYSTROUŠKA

V roce 2018 zorganizovala AVA nultý ročník cen BYSTROUŠKA o nejlepší dětskou audioknihu roku, ve které se porotou staly samy děti, které mají zkušenosti v oblasti mluveného slova. V tomto ročníku se jednalo o Dismanův rozhlasový dětský soubor.

Mezi 35 přihlášenými knihami 7 nakladatelů vybraly děti ve třech věkových kategoriích následující vítěze:

| Kategorie              | Vítěz                                      | Vydavatelství |
|------------------------|--|---------------|
| Pro děti 4–6 let       | <i>Paní Láryfáry</i>                       | Tympanum      |
| Pro děti 7–11 let      | <i>Doktor Proktor a velká loupež zlata</i> | OneHotBook    |
| Pro děti starší 12 let | <i>Podivný případ se psem</i>              | Tympanum      |

Zdroj: AVA

## 11. KNIHOVNY V ROCE 2017

Prostor pro poskytování knihovnických a informačních služeb obyvatelům poskytuje zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který rovněž vymezuje a přizpůsobuje legislativní úpravu oblasti knihovnictví požadavkům současného společenského i technologického vývoje.

Dle evidence vedené Ministerstvem kultury ČR bylo v roce 2017 v České republice **5 337 knihoven**.

| Rok                                       | 2011        | 2012        | 2013        | 2014               | 2015   | 2016   | 2017   |
|---|-------------|-------------|-------------|--------------------|--------|--------|--------|
| Počet knihoven                            | 5 408       | 5 401       | 5 381       | 5 360              | 5 354  | 5 353  | 5 337  |
| Počet registrovaných čtenářů (v tisících) | 1 462       | 1 450       | 1 430       | 1 437              | 1 413  | 1 372  | 1 376  |
| Počet výpůjček (v tisících)               | 67 220      | 66 259      | 64 208      | 62 614             | 60 044 | 58 204 | 54 935 |
| Prostředky na nákup knihovního fondu v Kč | 309 673 371 | 305 818 366 | 322 919 344 | od 2014 se neuvádí |        |        |        |

Dle výše uvedeného zákona tvoří systém knihoven v ČR:

- a) knihovny zřízené Ministerstvem kultury ČR (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana),
- b) krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje,
- c) základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce nebo jiným zřizovatelem,
- d) specializované knihovny.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) se stal od roku 2016 partnerem SČKN v rámci kampaně na odporu knihy *Knihy ti sluší* a spolupráce s knihovnami se prohloubila i v roce 2017, kdy se SČKN začal SKIP spolupracovat i při šíření katalogu *Nejlepší knihy dětem*.

Zdroj: Nipos, SČKN

## 12. KNIŽNÍ VELETRHY V ROCE 2017

Nedílnou součástí knižního oboru jsou knižní veletrhy a nejrůznější knižní prodejní akce a festivaly. Mezi nejznámější patří Svět knihy Praha a Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě.

### Svět knihy Praha

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha patří mezi akce s celorepublikovým záběrem, které jsou zaměřeny na vyváženou komerční i kulturní prezentaci. Veletrh se koná od roku 1995 a je velmi populární mezi širokou čtenářskou veřejností. Doprovodný literární festival nabízí celou řadu programů – odborných seminářů a konferencí, ale i setkání se spisovateli a autorská čtení, prezentace nakladatelských domů, oceňování edičních a tvůrčích počinů. Probíhá každoročně v květnu.

V roce 2016 se Svět knihy rozloučil s dlouholetou ředitelkou Danou Kalinovou a veletrh v roce 2017 již proběhl pod vedením nového ředitele Radovana Auera.

| Svět knihy Praha         | 2010   | 2011   | 2012   | 2013   | 2014   | 2015   | 2016   | 2017   | 2018   |
|--------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| počet vystavovatelů      | 416    | 322    | 395    | 339    | 409    | 393    | 407    | 396    | 404    |
| počet stánků             | 194    | 211    | 195    | 192    | 191    | 194    | 193    | 205    | 208    |
| plocha (m <sup>2</sup> ) | 2 930  | 3 016  | 3 239  | 2 984  | 3 203  | 3 009  | 3 218  | 3 412  | 3 495  |
| počet návštěvníků        | 40 000 | 38 000 | 36 000 | 36 000 | 38 000 | 38 000 | 42 000 | 44 000 | 46 000 |

### Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě

Veletrh se v Havlíčkově Brodě koná od roku 1991. Jeho prvotním cílem bylo zprostředkování kontaktů mezi nově vznikajícími nakladateli a knihkupci. V průběhu let se k Podzimnímu knižnímu veletrhu přidružilo mnoho doprovodných programů. Akce bývá vždy hojně navštívena čtenáři. Organizátorkou akce je Markéta Hejkalová.

| Rok                 | 2010   | 2011   | 2012   | 2013   | 2014   | 2015   | 2016   | 2017   | 2018   |
|---------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| počet vystavovatelů | 158    | 161    | 170    | 165    | 165    | 163    | 165    | 179    | 165    |
| počet návštěvníků   | 13 000 | 14 000 | 15 000 | 15 000 | 14 500 | 16 000 | 16 500 | 17 000 | 16 800 |

### Další knižní trhy

Od roku 2018 se **Svět knihy** rozšířil na dva dny v září také do **Plzně**. Již osm let se koná **Ostravský knižní veletrh**, v Lysé nad Labem tradičně probíhá **Polabský knižní veletrh**. V Praze pořádají menší nakladatelé **Knihex**, který se prezentuje jako knižní jarmark za doprovodu workshopů, autorských čtení, křtů i divadla. Svou stabilní cílovou skupinu si našel i projekt **Tabook** v Táboře, jenž se již od roku 2012 úspěšně profiluje jako festival nezávislých nakladatelů spojený s knižní nabídkou. Podobně zavedený je i **Litr** v Brně, který se charakterizuje jako knižní veletrh autorských a uměleckých nízkonákladových publikací.

Zdroj: SČKN

## 13. KAMPANĚ A PROJEKTY PROPAGUJÍCÍ ČETBU KNIH V ROCE 2017

Podpoře četby se věnuje řada dlouhodobých projektů i jednorázových kampaní a festivalů. Některé akce se věnují jen jednotlivým specifickým oblastem literatury: básnické a recitační festivaly **Ortenova Kutná Hora** či **Šrámkova Sobotka**, festival **Den poezie**, který pořádá akce po celé ČR v rámci oslav dne narození K. H. Máchy, tradiční žánrový festival **Jičín – město pohádky**, či sci-fi a fantasy **Festival fantazie** v Chotěboři.

Další akce (v abecední pořadí) mají obecnější charakter:

### **Bookstart – S knížkou do života ([www.Sknizkoudozivota.cz](http://www.Sknizkoudozivota.cz))**

Projekt Bookstart, v českém prostředí pojmenovaný **S knížkou do života**, je mezinárodní iniciativa, do níž se zapojují všechny typy knihoven, aby plnily jednu ze svých nejdůležitějších, ale v dnešní době zatím velice málo rozšířených funkcí: knihovny se snaží zapojit aktivní rodiče a seznamovat tak ty nejmenší čtenáře s knihou a nepřeberným množstvím příběhů (a informací) v ní.

### **Celé Česko čte dětem ([www.Celeceskoctedetem.cz](http://www.Celeceskoctedetem.cz))**

Posláním projektu je budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společné četby dítěte a rodiče. Postupně se na kampaň nabalují další aktivity: Týden čtení dětem, Čtení dětem v nemocnici, Babička a dědeček do školky či iniciativa Moje první kniha.

### **Čtení pomáhá ([www.Ctenipomaha.cz](http://www.Ctenipomaha.cz))**

Projekt pomáhá rozdělit každý rok miliony korun na dobročinné účely. O tom, kdo pomoc obdrží, rozhodují dětská čtenářská komise. Každé dítě, které se zapojí do projektu, získá po přečtení některé ze seznamu vybraných knih kredit 50 Kč, který může věnovat na jeden z nominovaných dobročinných projektů.

### **Děti, čtete? ([www.Detictete.cz](http://www.Detictete.cz))**

Festival čtení a divadla je spojený s výstavou originálů ilustrací a knih pro děti. Je určen školním třídám, školkám, rodičům a všem dětem. V průběhu festivalu se příběhy objevují nejen v podobě autorských čtení, ale i divadel a výtvarných workshopů.

### **Den nepřečtených knih ([www.Denneprectenychknih.cz](http://www.Denneprectenychknih.cz))**

Od roku 2012 pořádá v České republice tuto kampaň knihkupectví Martinus.cz. Tvrdí, že běžný Čech má ve své knihovně 30 nepřečtených knih a vyzývá k přečtení alespoň jedné z nich. Nabízí čtenářské tipy – jak číst – a radí udělat si svůj Den nepřečtených knih každý den.

### **Festival spisovatelů Praha ([www.Pwf.cz](http://www.Pwf.cz))**

Kořeny festivalu jsou spjaté s osobou Michaela Marche a sahají až do roku 1980. Hlavním posláním festivalu, který se stal součástí kulturního dění nejen v Praze, je propagovat českou i světovou literaturu a představovat českému publiku známé i méně známé literáty, básníky a spisovatele ze zahraničí (včetně laureátů Nobelových cen).

### **HumbookFest ([www.Humbook.cz](http://www.Humbook.cz))**

Od roku 2016 pořádá společnost Albatros Media festival „young adult“ literatury HumbookFest. V roce 2017 přilákal už přes tisícovku mladých čtenářů. Festival nabízí setkání se zahraničními i českými spisovatelskými hvězdami. Součástí prodejního festivalu je bohatý doprovodný program: řada besed a workshopů (překladatelský workshop, videoworkshop, beseda na téma, jak vést knižní blog a další), nechybí ani kreativní Humbook dílna. Ambicí původně jednodenního knižního festivalu je být především komunitou, která řeší knížky, čte si spolu, baví se, schází se...

### **Knih ti sluší ([www.Knihatislusi.cz](http://www.Knihatislusi.cz))**

Kampaň SČKN, jejímž cílem je oslavit Světový den knihy a autorských práv. V knihkupectvích, knihovnách a školách se v týdnu před 23. dubnem konají autorská čtení a čtenářská dostávají dárky.

Symbolem kampaně, která si dala za cíl obrátit pozornost ke knihám a přivést zákazníky zpět do kamenných knihkupectví, se stal červený terčik s logem kampaně. Součástí akce byla v roce 2017 i soutěž pro dětské třídní kolektivy s názvem Objevte své knihkupectví.

### **Knihománie ([www.Knihomanie.cz](http://www.Knihomanie.cz))**

Kampaň firmy Euromedia Group, která od podzimu roku 2013 současně v 250 českých knihkupectvích i mimo ně propaguje 32 vybraných knižních novinek. Po dobu trvání kampaně k nákupu těchto knih obdrží zákazníci dárek.

### **Listování ([www.Listovani.cz](http://www.Listovani.cz))**

Projekt scénického čtení s názvem Listování představuje pravidelně nové knižní tituly po celé republice. V putovních „divadelních“ představeních se snaží divákům nabídnout knihu netradičním způsobem. Projekt se s podporou MŠMT postupně rozrostl i o Listování do škol.

### **Měsíc autorského čtení ([www.Autorskecteni.cz](http://www.Autorskecteni.cz))**

Český literární festival nabízí osobní setkání s autory a autorská čtení. Od roku 2000 se koná pravidelně v období letních prázdnin a pořádá ho nakladatelství a agentura Větrné mlýny. Postupně se z Brna rozšířil do Wrocław, Ostravy, Košic a Lvova.

### **Nejlepší knihy dětem ([www.Nejlepsiknihydetem.cz](http://www.Nejlepsiknihydetem.cz))**

SČKN ve spolupráci s Českou sekci IBBY a SKIPem vytváří projekt, jehož hlavním bodem je vydávání výročního katalogu doporučené, nové, původní české literatury pro děti a mládež s názvem Nejlepší knihy dětem. K orientaci v záplavě nových knižních titulů pro děti slouží tento katalog nejen knihovnám, školám, univerzitám a knihkupcům, ale především rodičům a širší veřejnosti. Součástí projektu Nejlepší knihy dětem jsou i autorská čtení.

### **Praha – město literatury ([www.Prahamestoliteratury.cz](http://www.Prahamestoliteratury.cz))**

Projekt na podporu pražského literárního života vznikl v roce 2009 z iniciativy Městské knihovny v Praze a Českých center. Praha se díky němu stala součástí sítě kreativních měst literatury UNESCO.

### **Rosteme s knihou ([www.Rostemesknihou.cz](http://www.Rostemesknihou.cz))**

Kampaň byla zahájena na podzim roku 2005 společností Svět knihy, jako nekomerční aktivita založená na spolupráci s knihovnami, školami, literárními časopisy i nakladatelstvími. Projekt je součástí mezinárodní skupiny EU Read a pořádá literární a čtenářské soutěže, také například soutěž školních kolektivů Soubor čtenářů či literární soutěž Jak vyrůstám s knihou. Dlouhodobě pořádá turné spisovatelů pod názvem Spisovatelé do škol atp.

### **Velký knižní čtvrtek ([www.Velkyctvrtek.cz](http://www.Velkyctvrtek.cz))**

Kampaň firmy Kosmas na podporu kvalitních knížek. V říjnu a v březnu bývá v knihkupectvích i mimo ně propagováno vždy 15 vybraných kvalitních titulů z různých vydavatelství, které se ocitnou na pultech během jednoho čtvrtka.

### **Velký audioknižní čtvrtek ([www.Audiocvrtek.cz](http://www.Audiocvrtek.cz))**

Kosmas vytvořil také variantu podzimního knižního čtvrtku pro 11 podzimních audioknih.

Zdroj: SČKN